

Uitvoering, toezicht en handhaving

Bij de quarantaineplicht voor een persoon die blijkens een PCR-test is geïnfecteerd met covid-19 zijn er de volgende processtappen te onderscheiden:

1. *Primaire inzet op vrijwillige naleving van de quarantaine*
- 2.
3. De GGD informeert de geïnfecteerde persoon en adviseert deze om in isolatie te gaan. Daarbij worden leefregels gecommuniceerd. Dit advies wordt de betrokkene opgestuurd (<https://lci.rivm.nl/informatie-thuis>).
- 4.
5. De GGD voert bij de index (een persoon die in beeld is gekomen na een positief bevestigde infectie) bron- en contactonderzoek uit. De index hoort in thuisisolatie te gaan en wordt vervolgens gemonitord door de GGD.
- 6.
7. De GGD belt de geïnfecteerde personen 3 maal in de huidige praktijk (veelal in dezelfde week, bijvoorbeeld op dag 1, 7 en 10 gerekend vanaf de dag van de testuitslag). Gevraagd wordt hoe het gaat en of er ondersteuning nodig is voor de thuisquarantaine. Om naleving van de opgelegde maatregelen te stimuleren gaat ook aandacht naar het signaleren van lichamelijke, psychische en sociale aspecten als gevolg van de quarantaine en het beloop van COVID-19. Gedurende de quarantaineperiode wordt er dus telefonisch gemonitord en actief bevraagd hoe de periode is, wordt ingericht en wat er nodig is om dat, mocht dat nodig zijn, beter te organiseren. De GGD gaat in deze fase uit van wederzijdse vertrouwen en doet een beroep op het gezonde verstand van de betrokkene.
- 8.
9. *De rol van de arts infectieziektebestrijding bij signalen van niet-naleving*
- 10.

Bij signalen (die blijken uit het nabellen van de geïnfecteerde personen) van niet of onvoldoende naleving van de adviesmaatregel van de (thuis)isolatie, en wanneer betreffende persoon niet tot vrijwillige onderwerping aan die maatregel bereid is, wordt door de arts infectieziektebestrijding (IZB) van de GGD een gesprek met deze persoon gevoerd over de oorzaak en gevolgen van de weigering.

Een arts IZB houdt zich bezig met de omgeving van de betrokkene. De aandacht richt zich op het voorkomen van infectieziekten en op bestrijding van uitbraken van besmettelijke ziekten. Een arts IZB stelt geen diagnose bij de betrokkene, maar is juist bezig met de mogelijke risico's voor de omgeving. De nadruk ligt op goede voorlichting en preventie.

Het oordeel van de arts IZB is gebaseerd op een risico-inschatting waarin meerdere elementen meegewogen kunnen worden. Dit zijn onder andere medische overwegingen, de eigen sociale situatie inclusief huisvesting, aanwezige ondersteuning, aanwezigheid van personen met een verhoogd risico op ernstig beloop na besmetting en epidemiologische factoren. In veel situaties zal de overtuigingskracht van arts IZB groot (of de GGD bron- en contractonderzoek-medewerker) genoeg zijn om betrokkene toch te bewegen om de geadviseerde maatregelen op te volgen. Dit kan dan ook een vrijwillige plaatsing in een quarantainelocatie zijn als de thuissituatie de quarantaine niet goed mogelijk maakt, bijvoorbeeld een locatie voor maatschappelijke opvang.

De arts IZB gaat dus in gesprek met de betrokkene en brengt in kaart welke belemmeringen in de weg staan voor vrijwillige quarantaine en bespreekt of er een minder ingrijpende methode aanwezig is. De arts IZB heeft de mogelijkheid om het Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI) van het Ministerie van VWS te benaderen voor overleg over COVID-19 casuïstiek (24/7 bereikbaar).

Om te bepalen of in de bewuste situatie toch verplichte quarantaine de meest geschikte oplossing is, wordt door de arts IZB onder andere gekeken naar de reden voor de weigering van vrijwillige quarantaine, of er behalve zuiver medische redenen ook sociale redenen zijn voor verplichte quarantaine, en of ondersteunende maatregelen zijn besproken die helpen om de quarantaine vol te houden.

- 11.

12. *Ambtshalve melding door de GGD aan de burgemeester en melding op verzoek*

13.

14. De GGD kan ambtshalve de casuïstiek (met de opgegeven redenen om niet in isolatie te gaan) melden aan de burgemeester. Dit wordt slechts gedaan bij geconstateerde onwil van positief geteste personen om in isolatie te gaan. In de beslissing om een melding te doen kan de GGD rekening houden met situaties waarin de constatering van onwil niet (goed) is te beoordelen (kinderen tot en met 12 jaar, een aanwijzing voor mogelijke wilsonbekwaamheid, noodsituaties, met inbegrip van psychische nood). Voor de melding door de arts IZB van de GGD zal een model beschikbaar zijn.

Bij de beoordeling of sprake is voornoemde situaties, dient rekening te worden gehouden met een bepaalde mate van onzekerheid aangezien er geen medische beoordeling plaatsvindt met de nodige historische medische gegevens. De medische redenen, verkregen met uitdrukkelijke toestemming uit het gesprek, hieromtrent kunnen worden verwerkt voor zover noodzakelijk voor deze beoordeling. Het is ter beoordeling van de GGD om een melding te doen.

Betrokkenen, die voor een verplichte quarantaine in aanmerking komen, kunnen eveneens een psychische stoornis vertonen waardoor de patiënt een ernstig gevaar voor zichzelf of anderen vormt. Psychische omstandigheden kunnen een reden zijn voor gedwongen opname volgens de Wet verplichte ggz (Wvggz). Deze wet geldt niet voor cliënten met een verstandelijke beperking of dementie, waarvoor de Wet zorg en dwang (Wzd) geldt. Er dient voor deze doelgroepen terughoudend te worden omgegaan met het instrument van de verplichte quarantaine waar de nodige ondersteuning en zorg effectiever en meer proportioneel zijn.

15.

16. Naast de mogelijkheid tot het uit eigen beweging melden van gevallen door de GGD, kan de burgemeester ook de GGD verzoeken om melding te doen ten behoeve van het opleggen van een beschikking tot verplichte quarantaine. De burgemeester of de gemeentelijke toezichthouders kunnen constateren dat iemand de regels van de Twm worden overtreden (dit betreft de bepalingen in art. 68bis van de Wpg). Bijvoorbeeld in het kader van een illegaal evenement. In een dergelijk geval vraagt de burgemeester aan de GGD om te melden of de betrokkene positief is getest voor covid-19 en zich momenteel zou hebben moeten isoleren. Deze melding wordt gedaan en ondertekend door de arts IZB. Deze groep overtreders laat al zien dat zij niet vrijwillig in quarantaine zijn gegaan. De melding van de arts IZB kan leiden tot het opleggen van een beschikking tot verplichte quarantaine door de burgemeester.

17.

18.

19. *Het opleggen van de beschikking*

20.

21. De burgemeester bereidt een beschikking tot thuisquarantaine aan de persoon voor. Het nemen van die beschikking kan alleen als de persoon positief is getest én niet quarantaine gaat of dreigt te gaan. De burgemeester verzamelt hiervoor de nodige kennis omtrent de relevante feiten (de melding van de GGD en eventueel een constatering niet-naleving van de quarantaine van een gemeentelijke toezichthouder), geeft de betrokkene (telefonisch) de gelegenheid om een zienswijze naar voren te brengen en weegt de evenredigheid van de maatregel af. Er wordt in deze wet gesproken van quarantaine in plaats van isolatie, omdat bij het opleggen van de maatregel verder niet wordt gecontroleerd of de persoon zich daadwerkelijk binnenshuis isoleert. De quarantaine wordt thuis nageleefd – of op een andere verblijfplaats naar de keuze van de betrokkene die de burgemeester in de beschikking vastlegt.

22.

23. De burgemeester kan bij de beslissing om al dan niet een beschikking op te leggen rekening houden met de vraag hoe vroeg de onwil van de betrokkene is gesignaleerd en de termijn van de verplichte thuisquarantaine die nog kan worden opgelegd.

24.

25. De termijn voor de thuisquarantaine wordt vastgesteld in onderling overleg met de GGD. Hiervoor wordt aangesloten bij de richtlijnen van het Landelijke coördinatie infectieziektebestrijding. De isolatie kan volgens de huidige richtlijnen minimaal 5 dagen zijn als de persoon is getest zonder klachten, nadien geen klachten heeft en dit overlegt met de GGD. Voor anderen geldt momenteel de richtlijn van minimaal 7 dagen (of 14 dagen bij een verminderde weerstand) na de eerste klacht waarbij geldt dat de isolatie pas mag worden afgebroken als de persoon minimaal 24 uur klachtenvrij is. Als is getest op de

dag na de eerste klacht, en de onwil op de dag van de testuitslag is gesignaleerd, dan kan in de beschikking een quarantaineduur van minimaal 5 dagen worden opgelegd. Deze duur wordt steeds een dag korter naarmate de signalering later is, totdat slechts een quarantaine van minimaal 24 uur mogelijk is. Gelet op de minimale tijd van twee dagen die nodig is voor de controle op de naleving van de beschikking, het opleggen van de last om in quarantaine te gaan (zie daarover onder kopje 5) en de controle van de naleving van deze last, ligt het opleggen van een beschikking voor een quarantaineduur van korter dan 3 dagen niet voor de hand. Voor instrument van de quarantainebeschikking zijn vroege signaleringen van onwil nodig.

26.
27. Om betrokkenen rechtszekerheid te bieden kan in het wetsvoorstel een maximumtermijn worden opgenomen. Indien de persoon na de maximale termijn die is gesteld in de beschikking nog steeds klachten heeft is, zal opnieuw moeten worden beoordeeld of de vrijwillige bereidheid met betrekking tot de quarantaine ontbreekt.

De burgemeester neemt de beschikking omtrent het opleggen van de quarantaine. Voor de beschikking zal een model beschikbaar zijn op de website van het LCI

28. De burgemeester zorgt ervoor dat het besluit wordt uitgereikt aan de betrokkene. Waar nodig faciliteert de burgemeester het vervoer naar de plaats van quarantaine, bijvoorbeeld naar locaties van maatschappelijk opvang en beschermd wonen. Anderen wordt conform de huidige richtlijnen van het RIVM dringend geadviseerd om niet met het openbaar vervoer naar de quarantainelocatie te reizen.
29.
30. *Toezicht op de naleving en handhaving*
31.
32. Het medisch toezicht van de verplichte quarantaine wordt uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van een door de GGD aangewezen geneeskundige.
33.
34. De GGD heeft (net als in artikel 35 van de Wpg) een rol bij het aanvankelijk opleggen van de beschikking tot thuisquarantaine. Deze maatregel, die wordt genomen ter afwijking van verdere verspreiding van het virus, beoogt de volksgezondheid te beschermen. Deze enkele melding kan voor de burgemeester geen basis zijn voor het opleggen van een last onder dwangsom voor de handhaving van de geldende (en bijna aflopende) beschikking.
35.
36. De toezicht op de naleving van de verplichting uit de beschikking gebeurt door de burgemeester en de gemeentelijke toezichthouders. Zij kunnen hiervoor de bevoegdheden uit artikel 65 van de Wpg en hoofdstuk 5 van de Awb aanwenden. Het toezicht kan bestaan uit feitelijke constatering aan huis. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden op de dag volgend op de dag dat de beschikking is uitgereikt.
37.
38. De quarantaineplicht kan momenteel worden gehandhaafd door het met hulp fysieke dwang naar huis begeleiden van de betrokkene. Daarom is in dit voorstel voorzien in een minder ingrijpend middel: een last onder dwangsom. Het onttrekken van de onderhavige quarantaineplicht is geen misdrijf en wordt niet strafrechtelijk gesanctioneerd, zoals dat (in artikel 68, derde lid, van de Wpg) het geval is bij het onttrekken aan de quarantainemaatregel die is opgelegd op grond van artikel 35 van de Wpg.
39.
40. De burgemeester is bevoegd tot het opleggen van een last onder dwangsom, waarbij de last bestaat uit het naleven van de quarantaineverplichting. De burgemeester heeft de bevoegdheid tot het bepalen van beleid tot het vaststellen van de hoogte van dwangsommen.
41.
42. Een last onder dwangsom kan ook preventief worden ingezet, bij een dreigende niet-naleving van de thuisquarantaine. Als de gemeentelijke toezichthouders de naleving van de verplichte quarantaine niet goed kunnen controleren (de persoon neemt de telefoon niet op, de deur blijft dicht), dan kan een dergelijke preventieve last onder dwangsom worden opgelegd.
43.
44.
45. *Rechtsbescherming*

Vanwege het vrijheidsontnemend karakter van quarantaine wordt een piketadvocaat, zo mogelijk bij de uitreiking van de beschikking, direct toegevoegd. Voor een piketadvocaat neemt de burgemeester via het 'meldingsformulier coronapiket' contact met de Raad voor Rechtsbijstand.

De geadresseerde en andere belanghebbenden kunnen bij de bestuursrechter (de rechtbank binnen het rechtsgebied waarin de burgemeester zijn zetel geeft) bezwaar en een voorlopige voorziening instellen tegen de beschikking van de burgemeester.

46. De voorzieningenrechter hoort de betrokkene via een tweezijdig elektronisch communicatiemiddel en beslist binnen drie dagen (te rekenen vanaf de dag na het indienen van de aanvraag voor de voorlopige voorziening). Er wordt geen griffierecht geheven. Als het besluit onrechtmatig is, dan kan de burger bij de bestuursrechter schadevergoeding verzoeken.

47.

Naast de beschikking tot het opleggen van de quarantaine, kan de betrokkene ook in rechte opkomen tegen de opgelegde last onder dwangsom. De bevoegde rechter is ook in dit geval de bestuursrechter (de rechtbank binnen het rechtsgebied waarin de burgemeester zijn zetel geeft).